

de aduersum miserandis experimentis compro-
barur. Quam autem hoc ad Parochorum spectet
curam satis perspicuum est, vt non sit opus cir-
ca illud amplius distineri. Vide infra num. 85.

CAPVT V.

Circa Sacramentum Pœnitentiæ Paro-
chi Indorum qualiter obligentur.

Circa Sacramentum Pœnitentiæ videan-
tur dicta num. 8. & Titulo 12. Cap. 11.
pro quo &

Assertio 1.
Parochos
debere In-
dos audire,
confiteri
ex deuotio-
ne uolent-
es.

71 Dico Primò. Etsi aliquorum sententia
sit Parochos non teneri sub reatu mortalitatis culpæ
ad audiendas Paracianorum Confessiones, nisi
quando illi ad Confessionem similiter obligan-
tur, vt num. 8. vidimus: in Parochis Indorum id
nullatenus videtur admittendum: si enim repul-
sam patientur confiteri ex deuotione volentes,
grauè scandalum patientur, & horrore similis ac-
cessus ad illos ex repulsa concepto, etiam cum
obligatio Confessionis instabit, accedere vere-
buntur. Præterquam quòd cum stabilizanda apud
Indos fideli negotium agatur, & de Christiani-
s moribus inducendis, debeantque Parochi ad
Confessionis frequentiam exhortari, cooperari
re ipsa debent ad ea, quibus talis obtinetur finis
aliàs ridiculi exhortatores habendi sunt, & eius,
quòd edificare contendunt, destructores. Viden-
di Doctores, quos adducit P. Escobar Tomo 2.
Theol. moral. Lib. 16. num. 608. & 609.

Assertio 2.
Et ad æ-
grotos ac-
curuere,
eos simili-
ter audi-
turi.

72 Dico secundò. Parochi Indorum, cum
ad Confessiones ægrotantium vocantur, accu-
rere citius debent, & tantò celerius, quantò illi
longius distant, in aliis scilicet Paraciæ populis,
etiam si incommodum non leue sit in itinere ra-
tione temporis, distantia, aut viæ arduæ susti-
nendum. Circa Parochos generalis illa doctrina
est, teneri inquam Sacramenta ad salutem neces-
saria ministrare cum graui incommodo: an au-
tem si vitæ sit aut fortunarum, sunt qui negant,
alij & numero & auctoritate maiores affirmant,
qui videri possunt apud P. Bauny Tomo 1. Tract.
10. Quest. 35. P. Baldellum Tomo 2. Lib. 2. Disput.
19. numer. 16. Trullench. Tomo 1. in Decalogum.
Cap. 5. Dub. 6. num. 13. P. Petrum Hurtadum Di-
sputat. 144. de Charitate §. 35. Dianam Parte 5.
Tract. 3. Resolut. 53. & Bassæum. verb. Parochus.
§. 3. Omnes autem videntur supponere graue in-
commodum non obflare, quando circa grauis-
sima tantum altercantur. Videatur P. Palaus Tomo
1. Tract. 6. Disputat. 1. Puncto 9. Iuxta hæc er-
go nullum Parochis restat effugium, si au-
dire Confessionem reuuant periculoso morbo la-
borantis. Sed erunt fortè qui dicant sententiam
esse aliquorum, qui censent obligationem Paro-
chorum tunc tantum vrgere, non obstante vitæ
periculo, cum infirmus nequit alio medio salutem
aeternam consequi; & ita ad audiendam Con-
fessionem non teneri, quando infirmus habere
actum contritionis potest, vt ordinariè accidit:
nulli enim Deus auxilium pro eo subtrahit in-
stante occasione, & multò magis instante neces-
sitate. Quæ doctrina applicari etiam potest pro

Ex senten-
tia quorū-
dam effu-
gium.

gravi incommodo; quia non videtur consonum
vt quis illi se exponat ob iuuandum eum, qui se
ipsum potest à periculo liberare.

73 Verum hæc obflare nequeunt: nam licet
opinio multorum sit non teneri quempiam
spirituali alterius necessitati cum periculo vitæ,
aut graui honoris vel fortunarum iacturâ succur-
rere, quando ille iuuare se potest, quia non est
in extrema necessitate constitutus, vt videri potest
apud P. Palaum supra num. 6. & 9. In Parocho
tamen aliter res habet, qui tenetur non solum in
extrema, sed etiam in graui subuenire, vt aduertit
Doctores apud eundem num. 12. quibus adden-
dus Cardinalis Toletus Lib. 4. Cap. 10. num. 4. Li-
cet autem possit quis absolute actum contritio-
nis elicere, non ideo leuis necessitas reputanda
est, quando morti proximus Parochum vocat, vt
eidem confiteatur: quia præter difficultatem ac-
tûs prædicti, vtilissima est illi confessio, & tunc
indiget maioribus gratiæ prædijs, essetque ipsi
grauissimum molestiæ genus periculossimo illo
in articulo Sacramenti beneficio priuari: à quâ
molestiâ nequit se ipsum eximere, vnde non de-
bet leuis necessitas iudicari. Et vt hoc demus re-
pectu aliorum, in iis, de quibus loquimur, oppo-
situm est indubitanter asserendum. Indi enim,
morbi præsertim turbatione concussi, difficillimè
poterunt actum contritionis habere, quem ex-
hortatore, & instructore strenuo etiam adniten-
te, vix erit qui eliciat: quid iam eo penitus de-
stitutus? Hinc est, vt non solum in Parochis, sed
in aliis etiam obligationem succurrendi rusticis
& ignaris talis obligationis, habendi scilicet
contritionem, cum Confessarij copia deest, Do-
ctores agnoscant, etiam cum vitæ periculo, vt
videri potest apud eundem Scriptorem num. 6.
citato. Ergo id de graui incommodo potiori ra-
tione dicendum, de quo Assertio procedit, &
pro quo videri potest Bassæus verb. Charitas n.
18. lit. B.

Præcludi-
tur ex dif-
ficultate
in Indis
habendi
actum con-
tritionis.
Et etiam
ex officij
obligatione.

In non Pa-
rochis gra-
uissimam
obligatio-
nem exten-
dit.

74 Dico tertio. Quod ad periculum vitæ,
& alia minora spectat, ea, quæ Doctores dicunt,
de constitutis in extrema necessitate, sunt Paro-
chis, & Sacerdotibus alijs applicanda respectu In-
dorum. Constat illud ex nuper dictis. Addo ta-
men doctrinam eorum sic esse temperandam, vt
obligatio vrgeat, quando non obstante periculo,
subueniri verosimiliter potest, non autem quan-
do ob periculi certitudinem redditur incerta
subuentio. E.g. Vocatur Indorum Parochus
(quod & in alijs contingere potest) vt Con-
fessionem ægrotantis audiat, in cuius domum vt va-
dat fluuius trajiciendus est, cuius est valde peri-
culosa traiectio; & si in eo Parochus pereat, æ-
grotus pariter sine confessionis iuuamine rema-
nebit. Videtur quidem tunc obligatio cessare,
quia est genus quoddam impossibilitatis. Secus
esset, si post auditam Confessionem, esset neces-
saria traiectio ob insequentem hostes, vel si ægro-
tus contagio laboraret. Hinc Doctores de Paro-
chis etiam agentes, & eorum obligationem cum
periculis dictis asserentes, addunt: Si modo spe-
retur remedium profuturum. Vt videri potest apud
P. Palaum supra num. 13. & Bassæum §. Porro,
id dilucidè attestantem, & in proprijs terminis.

Tempera-
tur doctri-
na, quando
est certa
subuentio:
non obsta-
te periculo.

Cardinalis
Toleti do-
ctrina de
probabile

probabili
profectu, vt
accipienda.

probabile est profuturum. v.g. Est aliquis in mortis
articulo, quem probabiliter scio non habere contritio-
nem, nec esse confessum; si tamen ergo, qui Sacerdos so-
lum illi adsum, cognosco illum probabiliter confessurum,
& saltem illum atterendum, teneor illum audire etiam
cum periculo vitæ meæ temporalis: puta, si forte ini-
mici insequuntur, quia tempus est belli, vel si forte
illo labores peste, vnde contraham, si accessero &c. Pro-
babile namque pro verosimili accipit, quod mihi
profectu tale videatur, vnde & determinatum
iudicium circa futurum euentum habeam: quod
certè tale esse non potest, quando periculum est
dicti generis. Quis enim determinatè proferat se
traiecturum fluuium, & ad ægrotum pertenturum?
Cumque circa illud esse probabile iudi-
cium nequeat, ex eo sequitur neque de profectu
in adeundo infirmum posse tale iudicium effor-
mari. Quod ergo citatus Cardinalis de inimico-
rum infectione ait, & periculo inde imminente,
sic accipiendum, vt talis infectionis damnum
post auditam Confessionem sequatur: si enim
periculum certum ante Confessionem immineat,
idem est quod de fluuij traiectione dicendum. In
peste autem id est manifestius, quia nocumentum
illud ex Confessione suboritur, licet periculum
anteceat. Quod si contingat antequam ad infir-
mum laborantem peste perueniat, Parochum in
periculum infectionis incidere ex corruptione
aëris, ita vt nocumentum antecedit: nihilomi-
nùs obligatio audiendæ Confessionis vrget, quia
eo nocumento non obstante, certum est posse
Confessionem audiri, eò quòd infectio non in-
terimat eà celeritate, quæ flumen, cursum peni-
tus impediendo. Et id quod de flumine est di-
ctum, de præcipitijs etiam in itinere occurrenti-
bus est dicendum, si noctu iuxta illa incendum
sit & de similibus: valde enim terribilia huiusmo-
di mortis genera sunt, nec credendum ad illa cha-
ritatem aut iustitiam obligare: sicut neque Paro-
chum cum tali onere velle officium Parochiale
subire: vnum ergo damnum, cum ex defectu
Confessionis tantum immineat, non est illius re-
medium ita tentandum, vt illud, & aliud etiam
satis terribile, subsequatur; mors inquam Con-
fessarij flumine aut præcipitijs deuorata.

Casus spe-
cialior.

Parochum
non teneri
ad abse-
dentes pro-
libito se
conferre ni
audiat.

Quid cum
illis facien-
dum.

76 Dico quarto. Parochi Indorum non
tenentur sub mortali ad audiendas Confessiones
eorum ire, qui nolentes habitare in oppidis, in
quibus commodè possunt, longius abcedunt,
licet eorum reductionem teneatur procurare.
Ratio est: quia obligatio talis non est iustitiæ:
hæc enim tantum obligat pro Paraciæ terminis,
& tali habitationis modo, quo possit omnibus
opportunè succurri. Neque charitatis, quia hæc
nequit esse obligationi iustitiæ contraria: atqui
Parochus tenetur non deesse ijs, qui in populo
sunt, idque ex iustitia, quod nequit cum illa ab-
sentia componi. Secus autem accidit, cum popu-
li multi vnus Paraciæ sunt: ad id enim necessi-
tas nota compellit, & omnes illi pro vno diuer-
sos habente vicus reputatur. Quid ergo tunc fa-
ciendum? Præmonendi ergo Indi ne secedant,
quia illis non poterit Parochus, cum mors im-
mineat, adesse: sic enim non obtemperantes sibi
ipfis debent damnum imputare. Deinde ij, qui
vocaturi veniunt Parochum, instruendi sunt vt
ægrotum ad habendum dolorem de peccatis ex-

citent, de diuinâ misericordiâ confidendo, ipsi,
quod in se est facientibus, minimè defuturam.
Præterea vt quam possint commodissimè ægro-
tum ad se adducant, quod Indi facere industriè
solent. Nec timent inde irregularitatis incom-
modum, quia cum id non sit faciendum, nisi
volente & consentiente ægrotò, salutis aeternæ
solicito, quam & Parochus modò illo deliderat,
nullum ex eo irregularitatis potest periculum e-
mergere, iuxta sententiam multorum dicentium
non contrahi illam ab eo, qui hortatur alium ad
ponendam vitam pro virtute, aut vertere ægrom,
qui ex eo citius moriturus animo tamè accele-
randi mortem, & transmutantem eum de lecto
in lectum, aut præbentem cibum & potum. Pro
quò videri Auctores possunt apud Dianam Parte
3. Tract. 5. Resolut. 79. & Parte 5. Tract. 3. Resolut.
117. & addendus P. Sa verb. Irregularitas ex de-
formitate licita num. 4. & maxime ad rem qui ia-
centem in via lethalius vulneribus sauciunt, leua-
uari curat, & dum erigitur, expirat. Quod licet
negauerit P. Comitulus Lib. 6. Quest. 52. & tres
alij cum ipso, asseruit tamen alius, pro quo & fa-
cit auctoritas Sacerdotis sic monentis, in quo e-
rat cum pietate doctrina, quod & alij postea se-
cuti sunt, ex quibus citatus Diana, & ante eum
P. Filiucius Tract. 19. num. 278. In nostro ergo
casu ægrotus pro salute aeternâ periculo se mor-
tis exponeret, & ita pro virtute; vnde qui ad id
exhortaretur aut operam nauaret, ab irregula-
ritate esse immunis; cum aliàs ea etiam concu-
rant, de quibus dictum, vt satis probabilibus fun-
damentis talis Parochus, dum dicto modo agit,
innixus videatur. Cum præterea nihil, nisi volen-
te infirmo, faciendum sit, & ex parte Parochi vis
interueniat nulla, aut temerè quidquam attentetur.

Irregulari-
tatem non
contrahi
ex actibus
charitatis,
& exhorta-
tione ad
illos.

77 Dico quinto. Parochi Indorum in au-
diendis Confessionibus non debent esse contenti
simplici eorum narratione, sed paternâ pietate
erga illos se gerant, monentes semel & iterum ne
peccatū aliquod, pro quo verecundantur, occul-
tent, secreti obligationem inculcantes, & amore,
quo eos diligunt, ex reuelatione cordis sui arden-
torem futurum, eo quòd fragilitatem eorum
notam habeant, & fallacias diaboli. Quod qui-
dem maxime necessarium est, & præsertim in
morti proximis, attentâ Indorum indole: vnde
ratione defectus in huiusmodi diligentia, graue
potest peccatum inueniri. Quod quidem iuxta
communem Doctorem assertionem procedit,
qui dicunt Confessarium omne id agere debere,
quo Deo Pœnitens reconcilietur. Pro quo Eli-
gius Bassæus audiendus verb. Confessarius 4. num.
17. §. Octauo, Si. Vbi sic loquitur: Quamuis Con-
fessarij officium sit audire potius Pœnitentem, quam
interrogare, vt notat Dominicus Sorus in 4. dist. 18.
quest. 2. artic. 4. quia tamen scopus illius est animam
illam Deo reconciliare per medium à Christo institutum,
teneatur sub peccato mortali omnia media adhibere ad
finem istum necessariâ, inter quæ est integritas Con-
fessionis, quam per interrogationes procurare debet. Sic
ille. Apud quem §. Secundo, in Confessario duo illa
carmina occurrunt ex D. Thoma desumpta in 4.
dist. 17. in Expositione Textus in fine, quibus Con-
fessarij qualitates exprimentur, quod scilicet de-
beat esse.

Assertio 5.
In ista Con-
fessione vt
se gerere
Indorum
Confessarius
debeat.

Confessarij
ex officio
ad quid
teneatur.

Eliquis
Bassæus.

Illius qua-
litates.